

Souběh funkcí

Ing. Pavel Běhounek, daňový poradce, č. osvědčení 601

Téma souběhu funkcí, tedy pracovněprávního vztahu na řídicí pozici (např. ředitele) uzavřeného s jednatelem či členem představenstva, se stalo velice diskutovaným tématem na začátku loňského roku. Diskuze na uvedené téma vyvolala poměrně zásadní legislativní změny účinné k 1. 1. 2012. Tento příspěvek vysvětluje problém souběhu funkcí, komentuje legislativní změny k 1. 1. 2012 a naznačuje další legislativní vývoj.

1 Souběh funkcí – obchodněprávní úprava

Výkon funkce jednatele či člena představenstva („statutára“) zahrnuje:

- jednání jménem společnosti (§ 133 pro s. r. o., resp. § 191 obch. zák. pro a. s.),
- obchodní vedení (§ 134 pro s. r. o., resp. § 192 obch. zák. pro a. s.).

Protože na výkon funkce statutára nelze uzavřít platný pracovní vztah, neumožňovala úprava účinná do 31. 12. 2011 uzavření platného pracovněprávního vztahu ani na obchodní vedení, jak potvrzuje již poměrně bohatá soukromoprávní úprava – např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002 (k judikatuře k souběhu funkcí více na www.behounek.eu). Je to logické, uzavřením platného pracovního vztahu na součást výkonu funkce by se statutár vyhnul své odpovědnosti:

- Podle § 194 odst. 5 obch. zák. jsou členové představenstva (obdobně podle § 135 odst. 2 jednatelé) povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře (je-li sporné, zda statutár jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře, tento statutár). Ti statutáři, kteří nevykonávají funkci s péčí řádného hospodáře (resp. nejsou schopni prokázat, že ji s péčí řádného hospodáře vykonávají), a způsobí tím společnosti porušení právních povinností při výkonu působnosti představenstva škodu, odpovídají za tuto škodu společně a nerozdílně.
- Podle § 194 odst. 5 obch. zák. je smlouva mezi společností a statutárem omezující odpovědnost člena představenstva za škodu neplatná, touto smlouvou by byla do 31. 12. 2011 i pracovní smlouva.
- Podle § 194 odst. 6 obch. zák. členové představenstva (obdobně podle § 135 odst. 2 jednatelé) ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně, jestliže odpovědný člen představenstva škodu neuhradil a věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti pro její platební neschopnost nebo z důvodu, že společnost zastavila platby.

S ohledem na poměrně velkou odpovědnost statutárů (v praxi bohužel nepřilíživě vymáhanou) je neplatnost pracovních smluv (anebo přinejmenším neplatnost omezení ručení z těchto smluv plynoucí) na jejich činnost, která spadá do výkonu funkce, logická – viz např. rozsudek NS z 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006, který sice řešil otázku **oprávnění jednání zaměstnance jako pověřeného zástupce nebo jako statutárního orgánu** (ve věci oprávnění k jednání se jednalo o průlomový rozsudek), ale poskytl i odpověď na **otázku ručení zaměstnance, který je zároveň jednatelem či členem představenstva**:¹ „*Další námitkou, kterou lze u právnických osob upravených obchodním zákoníkem v této souvislosti uplatnit je, že odpovědnost člena statutárního orgánu, který činí jménem právnické osoby právní úkony, je podle ustanovení § 194 odst. 4 až 7 obch. zák. a ustanovení § 243 odst. 8 obch. zák. zásadně podstatně vyšší než odpovědnost zaměstnance, člena či jiné osoby pověřené určitou činností, a to zpravidla jak pokud jde o rozsah odpovědnosti, tak pokud jde o podmínky jejího vzniku a o nesení důkazního břemene při porušení povinnosti, jako předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu. Nehledě na to, že člen statutárního orgánu za podmínek stanovených zákonem nejen odpovídá za škodu způsobenou obchodní společností či družstvem, ale i ručí za jejich závazky.*

Bylo by popřením právní úpravy odpovědnosti a ručení statutárních orgánů obchodních společností a družstev dovozovat, že sám statutární orgán může své členy takové odpovědnosti zprostit tím, že je pověří činností, jež jim umožní činit uvedené právní úkony s omezenou odpovědností a zpravidla i s nulovým ručením. Přitom pokud by takové pověření zahrnovalo např. výkon funkce ředitele, mohl by takový ředitel jménem obchodní společnosti či družstva činit prakticky všechny právní úkony, aniž by přiměřeným způsobem odpovídal za škodu z nich vzniklou a aniž by ručil za závazky společnosti podle ustanovení § 243 odst. 8, ve vazbě na ustanovení § 194 odst. 4 až 7 obch. zák. Výkladem ustanovení § 15 odst. 1 obch. zák. umožňujícím, aby člen statutárního orgánu činil právní úkony obchodní společnosti či družstva nejen

¹ Podstatné pasáže byly autorem označeny tučně.

z titulu své funkce, ale (byl-li pověřen určitou činností) i jako její zákonný zástupce, by nepochybně došlo k podstatnému snížení ochrany třetích osob.

*V této souvislosti je obecně třeba poukázat i na výslovné ustanovení § 194 odst. 5 věty třetí obch. zák., podle kterého jsou smlouva mezi akciovou společností a členem představenstva nebo ustanovení stanov vylučující nebo omezující odpovědnost člena představenstva za škodu neplatné. Takovou smlouvou by byla i smlouva zakládající právo člena statutárního orgánu činit právní úkony jako zákonný zástupce obchodní společnosti či družstva, a tedy omezující jeho odpovědnost jako člena statutárního orgánu. Uzavřením takové smlouvy mezi členem statutárního orgánu a obchodní společností či družstvem by došlo k nahrazení odpovědnosti člena statutárního orgánu podle obchodního zákoníku odpovědností zákonného zástupce (která zásadně nezahrnuje ručení za závazky společnosti, nesení důkazního břemene apod.). **Taková smlouva by byla přinejmenším v části, která omezuje odpovědnost člena statutárního orgánu neplatná pro rozpor s ustanovením § 194 odst. 5 obch. zák.***

Novela obchodního zákoníku č. 351/2011 Sb. od 1. 1. 2012 vkládá do obch. zák. zcela nové ustanovení – § 66d, které nově umožňuje pověřit obchodním vedením i členy představenstva v samostatném (např. pracovněprávním) vztahu s tím, že tímto pověřením by se jednatel (člen představenstva) nezbavoval své odpovědnosti z povinnosti řádného hospodáře a mzdu by schvalovala valná hromada:

„§ 66d Pověření obchodním vedením

(1) Statutární orgán společnosti může pověřit obchodním vedením společnosti zcela nebo zčásti jiného. Tyto činnosti mohou být též vykonávány v pracovněprávním vztahu dle zvláštního právního předpisu²¹⁾ zaměstnancem společnosti, přičemž tento zaměstnanec může být současně statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem.

(2) Při pověření obchodním vedením podle odstavce 1 zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, stanovená tímto zákonem za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře.

(3) Jestliže jsou činnosti spadající pod obchodní vedení vykonávány v pracovněprávním vztahu dle zvláštního právního předpisu²¹⁾ zaměstnancem společnosti, který je současně statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem, mzdu či odměnu z dohody sjednává nebo určuje ten orgán společnosti, do jehož působnosti náleží rozhodovat o odměňování statutárního orgánu nebo jeho členů.

(4) Pověření obchodním vedením podle odstavce 1 nezahrnuje účast na zasedání statutárního orgánu, rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení společnosti ani jiné činnosti v rámci obchodního vedení společnosti, které tento zákon nebo jiný právní předpis svěřuje do výlučné působnosti statutárního orgánu.“

Novela obch. zák. původně ve svém návrhu řešení souběhu funkcí neobsahovala, do novely bylo začleněno až

v rámci legislativního procesu na základě pozměňovacího návrhu Ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny. Součástí těchto pozměňovacích návrhů není pouze vložení § 66d, ale dále:

- Z výčtu ustanovení uvedených v § 263 obch. zák., která jsou kogentní a nelze se od nich odchýlit, je vypuštěn § 355 upravující **odstupné**. Podle této (do 31. 12. 2011 kogentní) úpravy platí, že zahrnou-li smluvní strany do smlouvy ujednání, že jedna ze stran nebo kterákoli ze stran je oprávněna smlouvu zrušit zaplacením určité částky jako odstupného, zrušuje se smlouva od doby svého uzavření, když oprávněná osoba oznámí druhé straně, že svého práva využívá a stanovené odstupné zaplatí. Toto oprávnění přitom podle (do 31. 12. 2011 kogentního) § 355 odst. 2 neměla smluvní strana, která již přijala plnění závazku druhé strany, nebo která splnila svůj závazek.
- Nové znění § 386 odst. 1 umožňuje smluvní **vzdání se práva na náhradu škody** (nebo omezení tohoto práva) i před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Tato možnost se však nebude týkat škody způsobené úmyslně. Proč tuto změnu Ústavněprávní výbor navrhl a obě komory Parlamentu ČR tuto změnu hladce schválily asi netřeba rozvádět. Podle mého názoru však lobující „statutáři“, resp. jejich rádčové zapomněli, na výše komentovaný § 194 odst. 5 obch. zák., který by měl mít (alespoň věřím) přednost před obecnou úpravou v § 386 obch. zák. Z hlediska obecných právních zásad mi připadá vzdání se práva na náhradu škody před tím, než mi tato škoda vznikne, resp. před tím, než tuším, jaká škoda mi může být způsobena, jako úprava naprosto nesmyslná (její posvěcení ministrem spravedlnosti mé zděšení ještě stupňuje).
- Doplněním § 194 byla rozšířena pravomoc dozorčí rady akciové společnosti, pokud tato volí členy představenstva, o schvalování odměn členů představenstva (namísto valné hromady).

Ministerstvo spravedlnosti komentovalo 27. 6. 2011 zvolené řešení souběhu funkcí v obch. zák. takto:

„Souběh funkce (člena) statutárního orgánu obchodní společnosti a jeho postavení jako vedoucího zaměstnance je v českém podnikatelském prostředí běžný. Finanční nebo obchodní ředitel bývá zároveň jednatelem s. r. o. či členy představenstva akciové společnosti. Právní řád takový souběh nezakazuje. Přesto Nejvyšší soud dlouhodobě považuje pracovní smlouvy vedoucích zaměstnanců, kteří jsou zároveň statutárním orgánem, za neplatné, pokud se činnost vykonávaná na základě pracovního poměru překrývá s výkonem funkce člena statutárního orgánu. K takovému výkladu se v prosinci připojil i Nejvyšší správní soud rozsudkem, jímž odmítl uznat nároky z dávek nemocenského pojištění pro jednatele a zároveň ředitele s. r. o., přestože za něj společnost řádně hradila pojistné jako za jiné zaměstnance.

„Rozporem mezi podnikatelskou praxí a judikaturou nejvyšších soudů vznikla výrazná nejistota ohledně právního postavení obchodního vedení mnoha společností. Soudní rozhodnutí ve věcech souběhu považují za zbytečné

formalistická, není důvod zakazovat podnikatelům jeden z možných způsobů úpravy vnitřních vztahů ve společnosti. Právo má podporovat svobodu podnikání, pokud nepůsobí újmu jiným. Ministerstvo spravedlnosti proto připravilo řešení této situace v podobě vložení nového paragrafu do obchodního zákoníku. Novela umožňuje takzvaný souběh funkcí, uvedl ministr Jiří Pospíšil.

Podle navrhované novely bude možné vykonávat obchodní vedení společnosti ve funkci ředitele v pracovním poměru, i pokud bude ředitel zároveň statutárním orgánem. Návrh upřesňuje, které činnosti na zaměstnanec nelze přenést, protože jsou výlučně vyhrazeny statutárnímu orgánu – například účast na rozhodování statutárního orgánu či rozhodování o základních strategických otázkách obchodního vedení.

Novela také výslovně stanoví, že přenesení činností statutárního orgánu na jiné osoby nijak nesnižuje odpovědnost statutárního orgánu za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Dále určuje, že o mzdě zaměstnance „v souběhu“ má rozhodovat vždy tentýž orgán, který tomuto členovi statutárního orgánu schvaluje odměnu za výkon funkce. Odměna za výkon funkce tak bude vždy posuzována v kontextu mzdy vyplývající ze zaměstnaneckého poměru.

Návrh vychází z úpravy této oblasti v novém zákoně o obchodních korporacích, který je společně s návrhem nového občanského zákoníku a zákonem o mezinárodním právu soukromém součástí rekonstrukce soukromého práva.

2 Souběh funkcí – zákon o obchodních korporacích

Komentáře Ministerstva spravedlnosti k řešení souběhu funkcí § 66d obch. zák. od 1. 1. 2012 odkazuje na **návrh zákona o obchodních korporacích** (navržen s účinností od 1. 1. 2013, ale Poslanecká sněmovna jej schválila ve 3. čtení dne 16. 12. 2011 s účinností od 1. 1. 2014). Tento návrh (sněmovní tisk 363) sice řešení souběhu funkcí obsahoval (§ 47), ale jiné, než schválený § 66d obch. zák. Obdobné řešení obsahoval mezinárodní návrh zákona, který byl předložen k projednání Legislativní radě vlády, ale vládě bylo předloženo (a vláda schválila a je součástí návrhu) řešení jiné. Aby nebylo zmatků kolem uvedené problematiky málo, nakonec Ministerstvo spravedlnosti v rámci jím doporučených „pouhých“ 495 pozměňovacích návrhů, které předložilo Ústavněprávnímu výboru, navrhlo ustanovení § 47 zcela zrušit a zákon o obchodních korporacích ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou ve 3. čtení dne 16. 12. 2011 jej také neobsahuje. Pokud na čtenáře uvedené dělá dojem, že rekonstrukce soukromého práva je poněkud uspěchaná, tak bohužel nejsem schopen tento názor vyvrátit, ale spíše potvrdit (viz též 287 změn + 163 legislativnětechnických úprav, které navrhl Ústavněprávní výbor k novému občanskému zákoníku, sněmovní tisk 362). Pro úplnost zrekapituluji, jak se řešení souběhu funkcí v návrhu zákona o obchodních korporacích vyvíjelo.

2.1 Původně navržené znění

Původní návrh zákona, který Ministerstvo spravedlnosti předložilo na přelomu loňského a letošního roku řešil otázku souběhu funkcí pouze v oblasti odpovědnosti:

„§ 47

- (1) Je-li někdo členem orgánu obchodní korporace a současně jejím zaměstnancem, platí, že za případnou újmu vždy odpovídá jako člen orgánu, ledaže jednání, které újmu způsobilo, nenáleželo do působnosti tohoto orgánu.
- (2) Omezení jednatelského oprávnění orgánu obchodní korporace společenskou smlouvou nebo jiným ujednáním nebo rozhodnutím orgánu obchodní korporace nejsou vůči třetím osobám účinná, i když byla zveřejněna.“

2.2 Znění před projednáním Legislativní rady vlády

V rámci **vypořádání připomínkového řízení** byla zapracována aktuální problematika souběhu funkcí:

„§ 47 Pověření obchodním vedením

- (1) Statutární orgán může pověřit obchodním vedením obchodní korporace zcela nebo zčásti jiného. Osobou pověřenou obchodním vedením může být i osoba, která je statutárním orgánem nebo jeho členem.
- (2) Osoba pověřená obchodním vedením podle odstavce 1, věty druhé, může činnosti, jimiž byla pověřena, vykonávat v pracovním poměru k obchodní korporaci. V takovém případě rozhoduje o odměňování za vykonanou práci ten orgán obchodní korporace, do jehož působnosti náleží rozhodovat o odměňování za výkon funkce.
- (3) Hodlá-li statutární orgán pověřit obchodním vedením jiného podle odstavce 1, musí společenská smlouva nebo smlouva o výkonu funkce obsahovat vymezení práv a povinností, které tvoří obsah výkonu funkce.
- (4) Byla-li obchodním vedením pověřena jiná osoba podle odstavce 1, zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, stanovená tímto zákonem za porušení povinností vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Odměna za výkon funkce nesmí zahrnovat odměnu za obchodní vedení v rozsahu, v jakém jej vykonává osoba pověřená obchodním vedením podle odstavce 1 a 2.
- (5) Pověření obchodním vedením podle odstavce 1 nezahrnuje účast na zasedání statutárního orgánu, rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení společnosti ani jiné činnosti, které tento zákon nebo jiný právní předpis svěřuje do výlučné působnosti statutárního orgánu; odstavec 1 tím není dotčen.“

2.3 Předložený návrh zákona

Vládě byl ke schválení nakonec předložen tento návrh, který byl i součástí **vládního návrhu ZOK** (sněmovní tisk 363):

„§ 47 Pověření obchodním vedením

- (1) Statutární orgán může pověřit obchodním vedením obchodní korporace zcela nebo zčásti jiného. Osobou

pověřenou obchodním vedením může být i osoba, která je statutárním orgánem nebo jeho členem.

(2) Při pověření obchodním vedením podle odstavce 1 zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, stanovená tímto zákonem za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Odměna za výkon funkce nesmí zahrnovat odměnu za obchodní vedení v rozsahu, v jakém jej vykonává osoba pověřená obchodním vedením podle odstavce 1.

(3) Pověření obchodním vedením podle odstavce 1 nezahrnuje účast na zasedání statutárního orgánu, rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení společnosti ani jiné činnosti, které tento zákon nebo jiný právní předpis svěřuje do výlučné působnosti statutárního orgánu."

Důvodovou zprávu k § 47 návrhu zákona o obchodních korporacích pro její rozsah neuvádím, pouze upozorním, že důvodová zpráva nebyla aktualizována podle návrhu předloženého vládě a následně Parlamentu. Jak již bylo výše uvedeno, Ústavněprávnímu výboru Poslanecké sněmovny Ministerstvo spravedlnosti navrhlo § 47 ze zákona o obchodních korporacích vypustit.

2.4 Znění zákona schváleného ve 3. čtení

Zákon o obchodních korporacích ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou ve 3. čtení dne 16. 12. 2011 ustanovení § 47 vůbec neobsahuje a problém souběhu funkcí nijak neřeší. Vývoj tvorby zákona o obchodních korporacích naznačuje, že úprava souběhu funkcí v § 66d obch. zák. byla přijata k 1. 1. 2012 poněkud uspěchaně a neuváženě.

3 Souběh funkcí – účast na nemocenském a důchodovém pojištění, daňová uznatelnost odměn

Hlavní zděšení, které vyvolalo medializované rozhodnutí NSS (následně potvrzené ÚS), které potvrdilo, že pracovní smlouva na ředitele uzavřená s jednatelem byla neplatná, a proto nezaložila účast na nemocenském pojištění, plynulo z obav o **důchodové zabezpečení plynoucí z pracovních smluv statutárů na řídicí funkce** (tedy na tu část výkonu funkce, která je obchodním vedením). Na tento problém reaguje od 1. 1. 2012 **novela zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění**, č. 470/2011 Sb., do které bylo (ještě v rámci vnějšího připomínkového řízení k návrhu novely vypracované MPSV) začleněno **rozšíření okruhu zaměstnanců pro účely nemocenského (a tím pádem i důchodového) pojištění** o:

- společníky a jednatele společnosti s ručením omezeným a komanditisty komanditní společnosti, jestliže mimo pracovní právní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni, a ředitele obecně prospěšné společnosti, jestliže mimo pracovní právní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni,
- prokuristy, pokud se jejich příjem z činnosti prokuristy považuje za příjem ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů,

- členy kolektivních orgánů právnické osoby, kteří jsou za činnost v těchto orgánech odměňováni, pokud se jejich příjem za činnost v těchto orgánech považuje za příjem ze závislé činnosti nebo funkční požitky podle zákona o daních z příjmů,
- likvidátory, pokud se jejich příjem z činnosti likvidátora považuje za příjem ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů,
- vedoucí organizačních složek právnické osoby uvedených v § 167c, jejichž místo výkonu práce je trvale v České republice.

Pro výše uvedené osoby platí obecné podmínky pro vznik účasti na nemocenském (tím i na důchodovém) pojištění, tedy dosažení **rozhodného příjmu pro účast na nemocenském pojištění** ve výši 1/10 průměrné mzdy – ten vychází pro rok 2012 ve výši **2.500 Kč**. Od roku 2012 přestala existovat skupina „zaměstnanců“, která je účastna pouze na důchodovém pojištění bez účasti na nemocenském pojištění (v roce 2011 typicky jednatele s odměnou jednatele alespoň ve výši 6.200 Kč).

Osoby, které jsou nově od 1. 1. 2012 účastny nemocenského pojištění (např. odměňované členy představenstev), je nutné do 30. 1. 2012 přihlásit k účasti na nemocenském pojištění. Tato povinnost se netýká společníků a jednatelů, kteří byli před 1. 1. 2012 přihlášení k účasti na důchodovém pojištění z důvodu dosažení rozhodného příjmu (v roce 2011 v částce 6.200 Kč měsíčně).

Součástí novely zákona o nemocenském pojištění je i **změna zákona o daních z příjmů** – především vypuštění daňové neuznatelnosti odměn členů statutárních a dalších orgánů právnických osob z § 25 odst. 1 písm. d) a dále doplnění ve výčtu příjmů v § 22 odst. 1 písm. g) bodě 6 – příjmy, jejichž zdroj je na území ČR, jsou-li vypláceny daňovými rezidenty nebo stálými provozovny daňových nerezidentů, kterými jsou odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob. Novela doplňuje, že odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob do uvedeného výčtu patří **bez ohledu na to, z jakého právního vztahu plynou**.

4 Souběh funkcí – praktické důsledky úpravy od 1. 1. 2012

Pochopitelně jsme někteří v rámci své praxe daňového poradce postaveni před otázkou, zda řešit od 1. 1. 2012 obchodní vedení statutáry pracovní právním vztahem, anebo vztahem obchodněprávním. Nevedou-li nás k pracovní právnímu vztahu důvody typu „já chci být zaměstnanec“ (najdou se však i důvody rozumnější), rozhodně bych se přikláněl k obchodněprávnímu řešení. Odpovědnost statutára při výkonu obchodního vedení v pracovním poměru je podle § 66d odst. 2 obch. zák. stejně odpovědností obchodněprávní, sociální zabezpečení i daňová uznatelnost odměny jsou stejné u obchodního vztahu jako u pracovního poměru a i výše odvodů je stejná (předpokládám schválení novely zákona o nemocenském pojištění) a pracovní právní zabezpečení odpovídající zabezpečení

zaměstnanců lze se společností dohodnout (např. odstupné pro případ odvolání z funkce).

Obchodněprávním řešením vztahu obchodního vedení odpadnou např. tyto problémy:

- Není třeba řešit, co je jednáním jménem společnosti (na něj stejně nelze pracovněprávní vztah uzavřít a statutáři za něj náleží odměna), a nikoli obchodním vedením.
- Není třeba se zabývat otázkou, zda lze např. u s. r. o. bez jiných zaměstnanců s jediným společníkem a zároveň jednatelům hovořit o závislé práci ve smyslu zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, tedy zda je vůbec možné dostat se v tomto případě do režimu zákoníku práce.
- Není třeba řešit (zřejmě neřešitelný) problém uzavření pracovní smlouvy, kdy stejná osoba (jednatel) uzavírá smlouvu zároveň za sebe (jako zaměstnanec) a zároveň za společnost (jako jednatel zaměstnavatele).
- Nebude třeba vztah předkládat, pokud by se do budoucna ukázalo, že podle zákona o obchodních korporacích nebude ani částečný výkon funkce statutára možný v pracovněprávním vztahu; čistě obchodněprávní vztah by měl být jistý při jakémkoli legislativním vývoji.

I přes svoje antipatie k pracovněprávnímu vztahu však musím uznat, že obchodní vedení v pracovněprávním vztahu může statutáři přinést určité výhody (pro společnost a její věřitele nevýhody). Jde například o tyto situace:

- Pokud by byl odvolán z funkce statutár, který zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti a který měl např. ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno odstupné pro případ odvolání z funkce, tak by mu toto plnění společnost neposkytla (§ 66 odst. 3 obch. zák.). Pokud by dostal výpověď jako ředitel, odstupné podle zákoníku práce by mu náleželo.
- Pokud by byla společnost úspěšně vytunelována, mohl by si statutár/ředitel svojí mzdu přihlásit do insolvence jako pracovněprávní nárok (pokud úpadkové právo v tomto směru neobsahuje nějakou blokaci).

5 Kolize s pracovněprávními předpisy

Nová úprava § 66d obch. zák. koliduje s pracovněprávními předpisy. Je-li od 1. 1. 2012 možné, aby statutár obchodního vedení vykonával v pracovněprávním vztahu, mělo by se jednat o závislou práci ve smyslu zákoníku práce – ta je od 1. 1. 2012 v důsledku novely zákoníku práce č. 365/2011 Sb. definována v § 2 odst. 4 takto: *„Závislou prací je práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně.“*

Nejsem schopen posoudit, zda může výkon obchodního vedení statutárem naplnit znaky uvedené definice. V některých případech asi jen stěží – typicky u jednatelů, který je jediným společníkem. Pokud by však znaky závislé práce ve smyslu zákoníku práce naplněny byly, vzniká

problém s ustanovením § 2 odst. 5 zákoníku práce účinného od 1. 1. 2012: *„Závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.“*

Pokud by měl zákoník práce platit i pro výkon obchodního vedení statutárem, zbavoval by se statutár uzavřením pracovního poměru své odpovědnosti – to však obch. zák. v § 66d výslovně zakazuje. Výkon obchodního vedení statutárem v pracovněprávním vztahu (je-li to vůbec podle zákoníku práce možné) porušuje § 2 odst. 5 tohoto zákona, což je jistě zvláštní situace. Mimochodem při tvorbě § 66d obch. zák. se určitě nepočítalo se změnou definice závislé práce k 1. 1. 2012. Pokud bychom se podívali na definici závislé práce před její změnou provedenou novelou č. 365/2011 Sb., tak bychom zjistili, že její znaky nemohl výkon obchodního vedení statutárem naplňovat, protože jedním ze znaků závislé práce byl výkon práce na odpovědnost zaměstnavatele. Definice závislé práce dle § 2 odst. 4 zákoníku práce účinného do 31. 12. 2011 byla totiž tato: *„Za závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, se považuje výlučně osobní výkon práce zaměstnance pro zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele, jeho jménem, za mzdu, plat nebo odměnu za práci, v pracovní době nebo jinak stanovené nebo dohodnuté době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě, na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost.“*

Podle § 66d obch. zák. může od 1. 1. 2012 statutár vykonávat obchodní vedení v pracovněprávním vztahu. To znamená, že jej v pracovněprávním vztahu vykonávat může, ale nemusí. To je nelogické v tom smyslu, že má-li se jednat o závislou práci ve smyslu zákoníku práce, tak tato práce v pracovněprávním vztahu vykonávána podle zákoníku práce být musí. Navíc od 1. 1. 2012 je v důsledku novelizace zákona o zaměstnanosti zákonem č. 367/2011 Sb. **výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah** nelegální prací, postižitelný podle tohoto zákona.

6 Závěr

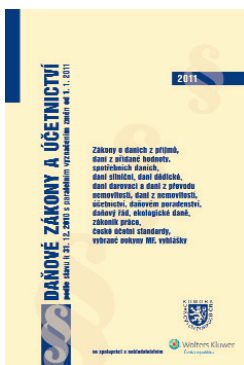
K 1. 1. 2012 byly odstraněny neodůvodněné rozdíly mezi odměnami statutárů a mzdou – odměny statutárů jsou zatíženy stejnými odvody na sociální zabezpečení (tím je také stejný dopad do zdanění odměn – princip superhrubé mzdy se projevuje naprosto shodně), zakládají stejné sociální zabezpečení (zejména v oblasti důchodového pojištění, ale též v nemocenském pojištění) a jsou daňovým nákladem společnosti za stejných podmínek jako mzda. V oblasti veřejného práva tedy bylo docíleno stavu, kdy není žádný zásadní praktický důvod pro to, aby statutár svoji funkci vykonával v pracovněprávním vztahu (týká se doby od 1. 1. 2012, doba před 1. 1. 2012 nijak řešena není – přístup státní správy však jasně signalizuje, že v drtivé většině případů nepřinesou neplatné pracovní poměry statutárům žádné vážnější komplikace v oblasti veřejného práva). Změny veřejného práva lze v dané oblasti hodnotit jedině kladně, snad jen s povzdechem, proč již nenastaly

mnohem dříve (neodůvodněné rozdíly totiž existovaly po celou dobu současné daňově-pojistné soustavy, tedy od roku 1993).

Pokud však jde o novelizaci obchodního zákoníku, asi ve věci souběhu funkcí přinese více problémů než užítku. Vývoj schvalovaného zákona o obchodních korporacích (podotýkám, že schválený text je dílem odborníků) potvrzuje

složitost problému. Pokud by úprava § 66d měla být dobrým řešením, nepochybně by se obdobná úprava objevila v zákonu o obchodních korporacích (zejména když byla navrhována a když na ni odkazovalo Ministerstvo spravedlnosti ve svém komentáři z června roku 2011). Připočteme-li kolizi § 66d s pracovněprávními předpisy, nezbyvá než uzavřít, že by bývalo bylo lepší, kdyby obch. zák. souběh funkcí nadále vůbec neřešil.

Inzerce

DAŇOVÉ ZÁKONY A ÚČETNICTVÍ PODLE STAVU K 31. 12. 2011 S PARALELNÍM VYZNAČENÍM ZMĚN OD 1. 1. 2012

Publikace obsahuje úplná znění všech daňových zákonů, zákona o daňovém poradenství, zákona o územních finančních orgánech, zákona o účetnictví a zákona o auditorech. Dále v ní naleznete související vyhlášky, české účetní standardy a vybrané pokyny a informace Ministerstva financí ČR.

Publikace je vhodná jako pomůcka ke kvalifikační zkoušce na daňového poradce. Názorné vyznačení změn u všech zákonů umožňuje přehledné porovnání provedených změn v čase, lze ji také využít jako podklad pro vypracování daňového přiznání k dani z příjmů.

Vychází na začátku února. Cena publikace je 435 Kč vč. DPH + poštovné.

Publikaci lze objednat na www.kdpcr.cz, email publikace@kdpcr.cz, Komora daňových poradců ČR, Kozí 4, P. O. Box 121, 657 21 Brno.

Publikaci si můžete také objednat prostřednictvím [dlouhodobé objednávky](#). V tom případě Vám bude obratem zaslána vždy po každém jejím vydání. Pro rok 2012 garantujeme cenu 415 Kč vč. DPH. Poštovné je pro dlouhodobé objednatele zdarma.